

İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi

Journal of Intelligence Research and Studies

Haziran 2023, Cilt: 2, Sayı: 2, ss.296-305

June 2023, Volume: 2, Issue: 2, pp.296-305

ISSN 2822-3349 (Basılı/Print)

ISSN 2822-3357 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Kitap İncelemesi / Book Review

Makale Başvuru Tarihi / Application Date : 01 Mayıs 2023 / 01 May 2023

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date : 15 Mayıs 2023 / 15 May 2023

Makalenin Başlığı / Article Title

Kitap İncelemesi / Casusu Yakalamak: Karşı İstihbarat Sanatı

Book Review / To Catch a Spy: The Art of Counterintelligence

Yazar(lar) / Writer(s)

Betül ULAŞ

Atıf Bilgisi / Citation:

Ulaş, B. (2023). Kitap İncelemesi / Casusu Yakalamak: Karşı İstihbarat Sanatı. *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), ss.296-305, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/icad.21>

Ulaş, B. (2023). Book Review / To Catch a Spy: The Art of Counterintelligence. *Journal of Intelligence Research and Studies*, 2(2), pp.296-305, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/icad.21>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde
No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

www.icadergisi.com

e-posta/e-mail: editor@icadergisi.com

CASUSU YAKALAMAK: KARŞI İSTİHBARAT SANATI

Betül ULAŞ *

James M. OLSON. (2021). Casusu Yakalamak: Karşı İstihbarat Sanatı. (Çev. Gökçen Yılmazlı), Ed. Sahure Ergüzel, Yeditepe Yayınevi, 312 sayfa, ISBN 978-625-7477-02-4

“Casusu Yakalamak: Karşı İstihbarat Sanatı (*To Catch a Spy: The Art of Counterintelligence*)” başlıklı eser, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency / CIA) Eski Karşı İstihbarat Şefi James M. Olson tarafından kaleme alınmıştır. Kitapta, Olson’un CIA’de otuz yıldan fazla süreli kariyeri boyunca edindiği tecrübeleri ve bilgi birikimi, ABD odaklı bir perspektif ile aktarılmaktadır. Kitap Olson’un diğer istihbarat teşkilatlarında edindiği deneyimleri de içermekle beraber, çoğunlukla ABD istihbarat teşkilatları ve ABD ile ilgili yürütülen karşı istihbarat faaliyetlerini ayrıntılı olarak ele almaktadır. Yazar James M. Olson kitapta, diğer ülkelerin istihbarat teşkilatları, casusluk faaliyetleri ve karşı istihbarat çalışmaları hakkında da bilgi vermektedir. Eserde, özellikle Çin, Rusya, Küba gibi ABD’nin rakip ülkeleri hakkında yürütülen casusluk faaliyetleri anlatılmaktadır. Bunun yanı sıra kitapta İsrail, İngiltere ve diğer bazı ülkelerin istihbarat teşkilatlarına da yer verilmektedir.

Kitap, karşı istihbarat faaliyetlerinin nasıl yürütüldüğünü, casusluk faaliyetlerinin engellenmesi için alınabilecek karşı tedbirleri, bu faaliyetlerde kullanılan teknikleri, istihbarat toplama işlemlerini ve karşı istihbarata yönelik stratejileri detaylı bir biçimde ele almaktadır. James M. Olson eserinde, istihbarat, ulusal güvenlik gibi ilgili alanlarda çalışanlar için faydalı olabilecek birçok ipucu, tavsiye ve stratejilere değinerek kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır. Karşı İstihbarat Sanatı kitabı tecrübelere dayalı olarak okuyucuyu bilgilendirmek üzere yazılmıştır. Kitapta, casusların nasıl hareket ettiği, çift taraflı ajan operasyonlarının hedefleri, casusluk faaliyetlerinin nasıl tespit edilebileceği, ajanların nasıl yönetilebileceği, istihbarat kaynaklarını korumak için kullanılacak teknikler gibi konular ele

* Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, info.betululas@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3355-1717

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 01 Mayıs 2023 / 01 May 2023

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 15 Mayıs 2023 / 15 May 2023

alınmaktadır. Kitap ayrıca, casusluk faaliyetlerine karşı tedbirlerin nasıl alınacağı konusunda da okuyucuya derin bir perspektif sunmaktadır.

Kitap, sekiz bölüm adı altında incelenmiş ve ilaveten bir sonuç bölümü ile kaleme alınmıştır. İlk üç bölümde üç farklı ülke incelenmiş ve incelenen ülkeleri James M. Olson, ABD'nin ulusal güvenliğine en çok zarar veren ülkeler olarak ifade etmiştir. Yazarın, 'saldırgan' olarak belirttiği ve ABD'ye en çok zararı verdiğini ifade ettiği bu ülkeler, Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Rusya Federasyonu (RF) ve Küba'dır. Kitap genel anlamda; ÇHC, RF ve Küba'nın ABD Karşı İstihbaratı için ne kadar tehlikeli olduğunu vurgulamaktadır. Olson, ABD'ye yönelik gizli eylemlerin ve casusluk faaliyetlerinin yüzde 90'ının bu üç ülkeden mütevellit olduğunu tahmin etmektedir. Bu ülkeler kadar olmasa da İran istihbarat servislerinin de ABD'ye verdiği zararının büyük ölçüde olduğu ifade edilmektedir. Yazar, ABD'ye yönelik başarılı casusluk girişimlerinden bahsederken şu örneği verir: Dost olarak gördükleri İsrail'in Amerikalı casus Jonathan Pollard'ı ABD'ye karşı kullanarak özel ilişkilerini tehlikeye attıklarından bahsetmektedir. Olson, karşı istihbaratın özünün "ayrıntılar" olduğunu vurgulamaktadır.

"Karşı İstihbarat" (Counterintelligence/CI), ülkenin vatandaşlarını, sınırlarını ve sistemlerini yabancı casuslardan korumak için alınan tüm önlemleri ifade etmektedir. Karşı istihbarat çalışmaları, istihbarat toplama ve casusluk faaliyetlerine karşı önlem alma çalışmalarıdır. Bu çalışmaların bir parçası olarak, karşı istihbarat teşkilatları, kendilerine karşı yürütülen istihbarat toplama ve casusluk faaliyetlerini saptamak ve engellemek için belirli bir dizi plan ve yöntem kullanmaktadırlar.

Birinci bölümde, ABD'nin karşı karşıya olduğu en büyük istihbarat tehdidinin ÇHC'den kaynaklandığı anlatılmıştır. ABD'nin karşı istihbarat için mücadelede en büyük önceliğinin gelecekte bile, ÇHC'nin casusluk faaliyetlerini yakalamak olacağı belirtilmektedir. Olson, Çinlilerin casuslukta usta olduğunu vurgulamakla beraber Rusların Çin komünizminin ilk yıllarında ÇHC'ye istihbarat eğitimi ve maddî destek sağladığını vurgulamıştır. Bu destek ÇHC – Sovyetler Birliği'nin dağılması ile sona ermiştir. Casusluğun ekonomik ve askeri güç oluşturmanın en ucuz ve en hızlı yol olduğu belirtilmektedir. Bu bölümde ÇHC Devlet Güvenlik Bakanlığı (Ministry of State Security / MSS) ve Halkın Kurtuluş Ordusu (People's Liberation Army / PLA) tarafından ABD'ye karşı istihbarat

operasyonlarının yürütüldüğü ifade edilmektedir. Diplomatik faaliyetlerden, gazetecilik ve öğrenci etkinliklerinden yararlanılarak yürütülen operasyonlarla Çin istihbaratı tarafından Çinli öğrencilerin ABD’de kalmaya teşvik edildiği belirtilmektedir. ABD’deki teknoloji şirketlerine, üniversitelere ve savunma sanayine yönelik casusluk faaliyetlerinin arttığına dair birçok örnek verilmektedir. ÇHC’nin istihbarat toplama faaliyetlerinin geleneksel casusluk faaliyetleriyle sınırlı kalmayıp oldukça geniş kapsamlı olduğu anlatılmaktadır. Örneğin, 2010 yılında Google şirketi, Çin’den kaynaklandığının kesin olduğu ve fikri mülkiyetin çalındığı bir siber saldırının tespit edildiğini duyurmuştur. ÇHC’nin diğer saldırılarına örnek olarak ABD’nin, nükleer silahlarından, askeri yönlendirme sistemleri ve amplifikatörlerine kadar hassas teknolojilerini ele geçirdiği aktarılmaktadır. Olson’a göre 2012 yılında ÇHC’nin hava gösterisinde tanıtılan insansız hava aracı ABD MQ-1 Predator’ın aynısıdır. ÇHC’nin özellikle ABD’deki gençlerin aktif ağı olan üniversiteler ve şirketler üzerinde yoğun bir istihbarat toplama faaliyeti yürüttüğüne dikkat çekmektedir. ÇHC’nin vatandaşlarına sağladığı teşviklerin gayesinin, hedef aldıkları ülke olan ABD’nin devlet kurumlarına, ulusal laboratuvarlarına ve teknoloji firmalarına sızarak ABD’ye zarar vermek ve bilgi toplamak olduğu ifade edilmektedir.

İkinci Bölümde, Rusya Federasyonu (RF) incelenmiştir. Bu bölümde RF’nin ÇHC’ye göre ikinci planda kaldığı belirtilmektedir. 1991’de dağılan Sovyetler Birliği’nin ardından RF’de istihbarat monolitik iki ajans şeklinde bölünmüştür: Federal Güvenlik Servisi (Federalnaya Slujba Bezopasnosti / FSB) ve Dış İstihbarat Servisi (Sluzhba Vneshney Razvedki / SVR) adıyla yeniden teşkilatlandırılmıştır. FSB, RF’nin iç güvenliğinden sorumlu iken SVR dış istihbarat ve örtülü operasyonlardan sorumlu olarak ifade edilmiştir. Olson, Rus İstihbaratının Rusya Cumhurbaşkanlığı ofisinden emir aldığını belirtmektedir. James Olson, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in 1991’e kadar KGB’de (Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti / Devlet Güvenlik Komitesi) diğer bir deyişle Sovyetler Birliği’nin, istihbarat ve gizli servisinde görev yaptığını ve siyasî çizgisinin Doğu Almanya’da şekillendiğini ifade etmektedir. Kitapta Putin’i eleştiren birkaç gazetecinin öldürülmesine değinen Olson, Soğuk Savaş sonrasında da Rus istihbarat servislerinin gücünü ve acımasızlığını devam ettirdiğini vurgulamıştır. Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle KGB ile CIA arasındaki ilişkilerin iyileşmesine yönelik CIA kanadındaki umutların zamanla söndüğü

anlatılmaktadır. Her iki servis temsilcilerinin görüşmelerinin olumlu geçmesi, ABD için her ne kadar sevindirici olsa da KGB tarafından ABD'ye karşı yürütülen operasyonların hiçbir zaman durmadığı aktarılmaktadır. Rusların, FBI (Federal Bureau of Investigation / Federal Soruşturma Bürosu), ABD ordusu, CIA gibi devlet kurumlarına sızma girişimlerinden ve casusluk faaliyetlerinden bahsedilmektedir. Hatta CIA'nin, casusluk yapmak üzere içeriye sızan bir karşı istihbarat subayını dokuz yıl boyunca tespit edemediği için eleştirildiği de ifade edilmektedir. Kitapta, Rusların siber casusluk faaliyetlerine de yer verilmektedir. Siber casusluk faaliyetleri kapsamında RF'nin diğer ülkelerin siyasetini yönlendirmek istediği, dezenformasyon yaymayı amaçladığı ve istihbarat toplama faaliyetlerini sürdürdüğü belirtilerek RF'nin siber casusluk yapmasındaki amacın rakip devletleri taciz etmek olduğu anlatılmaktadır. Olson'a göre Rus siber faaliyetlerinin sıklığındaki artış endişe verici olmaya devam etmektedir. Yazar, RF'nin siber saldırıların sorumluluğundan kaçabilmek için gerçekleştirdiği saldırıları siber suçlulara ve organize hacker gruplarına yaptırarak, siber casusluk alanında kendi faaliyetlerini gizlediğini aktarmaktadır. Aynı zamanda Olson, RF'nin gelecekte de ABD için önemli bir karşı istihbarat tehdidi olmaya devam edeceğini ve Edward Snowden'i koruyan Putin'den hiçbir zaman iyi niyet beklenemeyeceğini açıkça ifade etmektedir.

Üçüncü bölümde ABD'ye karşı, küçük olmasına rağmen en acımasız sayılabilecek karşı istihbarat tehdidi olan Küba'ya değinilmiştir. James Olson, Küba'nın ABD ulusal güvenliğine verdiği hasarın boyutunun ÇHC ve RF karşı istihbarat servisleri kadar büyük çaplı olmasa da acımasız ve aldatıcı olma konusunda ÇHC ve RF'den çok daha etkin olduğunu vurgulamıştır. Küba İstihbarat Müdürlüğü (Dirección de Inteligencia / DI) daha önceki adıyla DGI (Dirección General de Inteligencia) Olson'a göre 1961 yılında Castro tarafından devrimi korumak için kurulmuş ve Sovyet KGB'si tarafından eğitilmiştir. Olson, Küba istihbaratı için, ABD karşı istihbaratının karşı karşıya olduğu en etkili istihbarat servisi olduğunu ifade etmektedir. Kitapta, Emekli bir Dışişleri Bakanlığı yetkilisi olan Kendall Myers ve eşinin yaklaşık otuz yıldır DGI ajanı oldukları yönünde suçlamalarla tutuklanması Küba'nın sayısız ihanetlerinden birine örnek olarak verilmektedir. Kendisine yüksek yetkiler verilen Myers'in Küba Devrimi'ne saygı duyduğunu hatta Küba halkının ABD'nin haksız muamelesine maruz kaldığını düşündüğü anlatılmaktadır. James Olson,

Küba istihbaratına karşı nefret beslediğini ve Küba'nın acımasız bir istihbarat servisi olduğunu vurgulayarak onlardan korktuğunu ifade etmiştir.

Kitabın dördüncü bölümünde, Olson'un 2001 yılında "*Studies in Intelligence*" dergisinde yayınlanan "Karşı İstihbaratın On Emri" başlıklı makalesinden (Olson, 2001) bahsedilmektedir. Söz konusu "On Emrin" ilk emri saldırgan olmaya yöneliktir. Futbol örneği verilerek iyi bir hücumun en iyi savunma şekli olduğu ifade edilmiştir. Kitapta saldırıya yönelik karşı istihbaratın temel unsurları "hulûl" ve "çift taraflı operasyonlar" olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmıştır. En iyi karşı istihbaratın hulûl olduğu belirtilmiştir. Her istihbarat servisi için temel faaliyetlerin "nüfuz et, içeri gir, nüfuz et" olması gerektiği vurgulanmıştır.

"İkinci Emir", profesyonelleri onurlandırmanın önemine vurgu yaparak "Karşı İstihbarat" uzmanlarının etkilerinden bahsetmektedir. Olson, CIA kariyeri boyunca en iyi çalışanların çoğunun karşı istihbarat uzmanı olmaktan kaçındığını belirtmiştir. Karşı istihbarat uzmanlarının hak ettikleri ölçüde ödül ve terfi alamadıklarını, yavaş ilerlemelerinden ötürü ise iyi kadrolarda görevlendirilmediklerini ifade etmektedir. Olson, ABD'de karşı istihbarat yeteneklerinin azaldığından endişe duymakla beraber karşı istihbarat kadrolarını çeşitli teşviklerle yeniden oluşturmaları gerektiğini ifade etmektedir.

"Üçüncü Emir" "Sokaklara sahip ol!" emridir. Bu kapsamda yazar iyi bir gözetlemenin karşı istihbarat için önemini vurgulamaktadır. Yazar, dünyanın başkentlerinin sokaklarını KGB, GRU ve Doğu Avrupa servislerine bıraktıklarını ifade etmektedir. Yazara göre FBI tarafından gerçekleştirilecek keşif operasyonlarının planlanması, organize edilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Sabit bir yerde veya bir araçta gizli bir gözetleme noktasının oluşturulması ise diğer adımdır. Hedef ve hedefin irtibata geçtiği diğer şahıslar arasındaki iletişimin gözetlenmesi gerekir. Analiz için fotoğraf ve ses kayıtları önemlidir. Analizin ardından raporu FBI personeline ulaştırmak gerekmektedir. Uzun süren keşif operasyonlarında "dikkat" önemli bir husustur. "Dördüncü Emir" ise ABD karşı istihbarat tarihinin çok iyi bilinmesidir.

"Beşinci Emir", analizlerin göz ardı edilmemesine yöneliktir. Bir karşı istihbarat uzmanının asıl işinin sokaklarda olduğu, karşı istihbarat uzmanlarının sokakları sevdiği, analizin ise karşı istihbaratın işi olmadığı

ifade edilmektedir. Olson'a göre, ABD'de karşı istihbarat analizi tarihsel olarak en zayıf alanı oluşturmaktadır.

Diğer bir emir olan "Altıncı Emir", dar görüşlü olmak yerine CIA ve FBI gibi hassas kurumların iş birliği içerisinde, daha iyi hizmet ettiğinin/edeceğinin önemini vurgulamaktadır.

"Yedinci Emir", karşı istihbarat uzmanlarının iyi eğitilmesidir. Karşı istihbarat uzmanlarını yetiştirmenin çok uzun bir süreç olduğu, bunun için de sürekli ve yüksek maliyeti hesaba katarak yatırım yapılması gerektiği anlatılmaktadır.

"Sekizinci Emir" ise bir karşı istihbarat görevlisinin tuzaklara karşı dikkatli olması gerektirir. Belirlenen hedeflerin her zaman tam olarak doğru olamayacağı bilinmeli ve çoğu zaman hedeflerin altından başka bir şey çıkabileceğine dair tetikte olunması gerekmektedir.

"Dokuzuncu Emir", çok fazla beklememektir. Yürütülen çalışmalarda dikkatli davranılmalı ve sürecin uzun tutulmamasına azami özen gösterilmelidir.

Son emir, bir karşı istihbarat görevlisi için aynı zamanda en önemli emirdir. Yazara göre, bir karşı istihbarat uzmanı asla pes etmemelidir. Yazar, karşı istihbaratın yavaş ilerleyen, büyük bir azim ve sabır gerektiren ciddi bir disiplin olduğunu ifade etmektedir.

Beşinci bölüme Olson, Marcus Tullius Cicero'nun, "...kapının içerisindeki hainin ulusun ruhunu çürüteceğine" dair söylemiş olduğu sözleri ile başlamıştır. Olson'a göre karşı istihbarat uzmanının ilk amacı casusluğu önlemek olmalıdır. Önleme, karşı istihbaratın en önemli hedefidir. Olson bu bölümde işyeri karşı istihbaratına değinmiş ve karşı istihbarat için tavize yol açan en önemli hatayı belirtmiştir. Bir karşı istihbarat uzmanının öncelikli görevinin hiçbir zaman casusu yakalamak olmadığı ifade edilmiştir. Kitapta tıp misal gösterilerek bir hastalığı önlemenin tedavi etmekten daha iyi olacağı örneği verilmiştir. Olson; ABD hükûmetinin, CIA, ABD Savunma Bakanlığı, Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency / NSA) gibi kurumlarının içinde çok fazla "çürük elmanın" olduğunu ve henüz bunların temizlenemediğini belirtmektedir. Eserde, personel seçimini titizlikle yürüten ABD hükûmetinin kısa zaman önce cinsel yönelimi farklı olan bireyleri diskalifiye ettiği, yakın zamanda ise bu politikada değişikliğe gidildiği anlatılmaktadır. Personel seçimlerinin diskalifiye ile

sonuçlanmasının temel nedeninin güvenlik soruşturmalarından ziyade eyleyici unsurun yalan makinesi olduğu ifade edilmektedir. Yalan makinesinin, aktif görevde çalışan personelin yanında casusluk faaliyetlerinde de kullanıldığı ve önemini koruduğu belirtilmektedir. Olson, yalan makinesinin bir diğer yararının caydırıcılık olduğunu vurgulamaktadır. Ulusal sırların ancak onları emanet ettikleri insanlar kadar güvende olduğu anlatılmaktadır. Özetle yazar tarafından, karşı istihbarat başarısızlıklarının azaltılması için ABD hükûmeti ve bazı firmaların personel seçimlerinde, personelin denetlenmesinde ve çalışanların şüpheli eylemlerinin raporlanmasında daha iyi hale gelmesi gerektiği belirtilmektedir. Sistemin daha iyi hale gelmesi durumunda karşı istihbaratın başarı oranının artacağı ifade edilmektedir.

Altıncı bölümde çift taraflı ajanlık operasyonları hakkında bilgi verilmektedir. Olson'a göre, en zorlu istihbarat disiplininin karşı istihbarat olduğu, karşı istihbaratın en zorlu alt uzmanlığının da çift taraflı ajanlık olduğu ifade edilmiştir. Karşı istihbarat terimleriyle, “bir ajan; yabancı istihbarat servisi tarafından işe alınmış kişi” olarak belirtilmektedir. Çift taraflı ajan ise “her iki tarafa da çalışan ama tek bir tarafa sadık olan ajan” olarak aktarılmaktadır. Çift taraflı ajan operasyonlarının birden fazla hedefi bulunmaktadır. Bu operasyonların faydaları kitapta on ana kategoriye ayrılmıştır. Birincisi, düşman istihbarat servisine yanıltıcı ve yanlış dezenformasyon sağlamaktır. Karşı istihbarat servisini bu şekilde yanıltmak ince planlama gerektirmektedir. İkinci fayda, çift taraflı ajanın karşı istihbarat servisinin çalışma şeklini sadık olduğu asıl tarafa bildirmek için uygun konumda olması gerektiğidir. Üçüncü olarak çift taraflı ajan tarafından yabancı istihbarat servisi çalışanlarının görevlerinin belirlenip aktarılması elzemdir. Dördüncü kategori düşman istihbarat servisinin istihbaratı toplamak için neyi öncelediğini öğrenmek gerekir. Beşincisi ise çift taraflı ajanın karşı istihbarat servisinde güven duyulan bir kişi haline gelerek istihbarat elde etmesidir. Altıncı kategoride bir çift taraflı ajanın, karşı tarafın operasyonlarını baltalayarak başarıya ulaşmalarını engellemesini sağlamak yer almaktadır. Yedinci kategori maddî olarak yabancı istihbarat servisinin çift taraflı ajana verdiği paradır. Olson, çift taraflı ajan operasyonlarında elde edilen bu paraların “en tatlı para” olabileceğini ifade etmektedir. Sekizinci kategoride yabancı istihbarat servisinin itibarını sarsarak bağlı oldukları hükümetlerden aldıkları desteği azaltmak veya karşı istihbarat servisinin birimlerinin arasını bozarak o istihbarat servisine zarar vermek vardır. Çift taraflı ajan operasyonları

sayesinde iş yapılacak diğer ülkelerin test edilmesi dokuzuncu kategoride yer almaktadır. Örneğin bir Amerikalı memurun veya askerî hizmetlerin para karşılığı iş yapılacak yabancı istihbarat servisine sunulması o ülkenin güvenilirliğinin sorgulanması açısından önemlidir. Son kategoride ise yabancı servisteki istihbarat görevlisine “yem atmak” vardır.

Yedinci bölümde çift taraflı ajanların seçimi, çift taraflı ajan operasyonlarının nasıl başlatıldığı, nasıl yönetileceği ve karşı istihbarat servislerinin operasyonlarının nasıl tespit edileceği anlatılmaktadır. Olson’a göre bir çift taraflı ajan “iyi bir oyuncu” olmalıdır. Hızlı düşünen, stresi yönetebilen, insanları iyi gözlemleyen ve ikna hususunda çok iyi, mahir bir yalancı olması gerektiği ifade edilmektedir. Kitap, bir ajanın iyi niyetli olmasının en büyük göstergesini yabancı istihbarat servisine sunacağı hizmete bağlamıştır. İstihbarat servisi, çift taraflı ajanın güvenilir olması kadar verilen talimatları ne ölçüde yerine getirdiğine dikkat etmektedir. Yetersiz hizmet veya üretim sunduğu tespit edilen çift taraflı ajan gelecekte daha iyi bir hizmet sağlayacağına dair vereceği teminat ile yabancı istihbarat servisini kandırabilmektedir. Bir ajanı test etmenin bir diğer yolu ise tuzak kurmaktır. Örneğin, yabancı istihbarat görevlisi, bir ajanının güvenilirliğini test etmek için adrese teslim etmesi gereken bir paket verebilir. O paketin açılması test edilen ajan için iyi olmayacaktır. Olson’a göre korkuyu taklit etmek zordur, korkusunu belli etmeyen ajanın ya cesur ya da çift taraflı ajan olduğunu ifade etmektedir. Bir istihbarat görevlisi “sahte korku” ve “dürüst korku” arasındaki ayrımı çok iyi yapabilmelidir. Bir diğer husus çift taraflı ajanların yalan makinesinden korkmalarıdır. Ajana verilen hiçbir eğitimin başarısızlık riskini sıfırlamayacağı anlatılmıştır. Çoğu zaman çift taraflı ajanların yalan makinesinin güvenilmez olduğunu bahane ederek direnmeye çalıştıkları ifade edilmiştir. İstihbarat görevlilerinin, bir ajanın hal ve hareketlerindeki değişimleri tespit etmek üzere eğitim aldıkları belirtilmektedir. Bir operasyonun akıbetinin, istihbarat görevlisinin, çift taraflı ajanın hal ve hareketlerinde fark edeceği herhangi olumsuz davranış ile değişebileceği vurgulanmaktadır.

Sekizinci bölümde karşı istihbaratın örnek vakaları anlatılmış ve yazar bu vakalardan çıkarılan sonuçlardan derinlemesine bahsetmiştir. Bu bölümde kaidelere uygun denetlenemeyen ajanların hükümete verdiği zararlara, duygusal şantaj vakalarına, özensiz karşı istihbarat durumlarına değinilmiştir. Olson, karşı istihbarat uzmanlarına zarar verenlerin her zaman yüksek rütbeli insanlar olmadığını ifade etmiştir. Bir sekreter, bir bilgi

teknolojileri teknisyeni de ABD hükûmetinin erişiminden faydalanmaktadır. Gizli belgelere doğrudan erişimi olmayan ancak kurumlara fiziksel erişimi olan hizmetliler, elektrikçiler gibi personeller de yabancı istihbarat servisleri için çok önemli bir konumdadır. Bu nedenle karşı istihbarat incelemelerinde hiçbir personel göz ardı edilmemelidir. Örnek olarak Gana'nın karşı istihbarat tehdidi olarak bir CIA personeline duygusal şantaj uygulayıp ABD hükûmetini tehlikeye soktuğu ifade edilmektedir. Bir diğer vakadan çıkarılan sonuç ise küçük bir ulusun casusluk faaliyetlerini hafife almanın ABD hükûmeti ve NATO için çok büyük olumsuz sonuçlar doğurduğudur. Diğer bir ders ise ABD'nin yüksek teknoloji yüklenici şirketlerinde güvenliğin çok zayıf olmasından kaynaklı olarak hassas ABD donanması teknolojisinin teknik verilerinin sızdırılmasıyla uğranan zararların büyüklüğüdür. Olson'a göre, ideolojik casuslar olarak adlandırılan inanç casuslarının yakalanma olasılığı normal casusluk faaliyetlerine göre daha düşüktür. İnançları gereği ülkelerine çok sadık oldukları bilinmektedir. Kitapta anlatılan bir casusluk vakasında Küba istihbarat servisi tarafından kontrpoligraf ölçümler konusunda eğitilmiş bir ajanın, ABD Savunma İstihbarat Örgütü (Defense Intelligence Agency / DIA) tarafından uygulanan yalan makinesi testinden geçtiği aktarılmıştır. Jonathan Pollard vakasından öğrenilen en büyük ders ise, güvenlik riskinin hiç beklenmeyen insanlardan da kaynaklanabileceğidir. Karşı istihbarat uzmanlarındaki kontrollü şüphencilik durumunun var olmasının gerekliliği de ayrıca anlatılmaktadır. Olson'a göre, ABD hükûmetinde çalışmak üzere alınacak personele yalan makinesi gibi testlerin yapılması bir zorunluluktur. Önemli bir kuruma alınacak personelin etnik kökeninin ve dininin karşı istihbarat için potansiyel bir risk faktörü taşıdığı da ifade edilmektedir.

Sonuç olarak, örnek vakalar sayesinde ABD hükûmeti denetimini her ne kadar artırmış olsa da tespit edilemeyen casusların var olduğu ifade edilmiştir. Olson'a göre, karşı istihbarat bir sanattır. Bu sanatta, hulûller, analizler, gözetlemeler, çift taraflı ajanlar gibi araçlar kullanılmaktadır. Bir ulusun refahı için karşı istihbaratının iyi olmasının gerekliliği vurgulanmakta ve bir casusu yakalamanın vatan sevgisi göstergesi olduğu aktarılmaktadır. Olson, okuyucuya bir karşı istihbarat uzmanının kitaplığında olması gereken 25 adet kitap önerisi ile kitabını sonlandırmıştır.

KAYNAKÇA

- Olson, J.M. (2021). *Casusu Yakalamak: Karşı İstihbarat Sanatı*. (Çev. Gökçen Yılmazlı), Ed. Sahure Ergüzel, Yeditepe Yayınevi, 312 sayfa, ISBN 978-625-7477-02-4
- Olson, J.M. (2001). *The ten Commandments of Counterintelligence Studies in Intelligence*, Erişim tarihi: 20 Nisan 2023, <https://www.cia.gov/resources/csi/studies-in-intelligence/studies-in-intelligence-fall-winter-2001/the-ten-commandments-of-counterintelligence/>